

Til lovforslag nr. L 111. Betænkning afgivet af Socialudvalget den 10. december 1998

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel og lov om social pension

(Ændret finansiering samt sygedagpenge til selvstændige erhvervsdrivende)

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til socialministeren, som denne har besvaret skriftligt. To af udvalgets spørgsmål til socialministeren og dennes svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Kommunernes Landsforening

Nakskov Kommune

Nysted Kommune og

Rosenholm Kommune.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Venstres, Det Konservative Folkepartis, Dansk Folkepartis, Centrum-Demokraternes, Det Radikale Venstres og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et mindretal inden for flertallet (Kristeligt Folkepartis medlem af udvalget) har den opfattelse, at der rundt om i kommunerne udøves en meget forskelligartet praksis ved tildeling af førtidspension. Det er u hensigtsmæssigt, at geografiske forhold er af betydning for muligheden for at opnå førtidspension. Kristeligt Folkeparti ønsker derfor, at ministeren tager initiativer, der medfører, at kommunerne følger en mere ensartet praksis ved tildeling af førtidspension.

Et *mindretal* (Socialistisk Folkepartis og Enhedslistens medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

En del af mindretallet (Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget) henviser i øvrigt til sine be-

mærkninger under lovforslagets 1. behandling, jf. Folketingstidende forhandlingerne 1998-99, side 1918.

En anden del af mindretallet (Enhedslistens medlem af udvalget) har intet imod, at sygedagpengereglerne forbedres for selvstændige erhvervsdrivende, der ikke er forsikrede. Enhedslisten tror, at forslaget vil gavne især små selvstændige, der i dag er henvist til kontanthjælp i den første del af deres sygeperiode. Derimod er Enhedslisten meget betænkelig ved ændringerne i pensionsloven, der lægger store økonomiske byrder over på kommunerne, især på de kommuner f.eks. i udkantområderne, der i forvejen har store problemer. En ændring i statsrefusionen fra 50 pct. til 35 pct. vil ramme nogle kommuner urimelig hårdt. Enhedslisten er enig i, at førtidspension ikke må være en skraldespand, som kommunerne vælger, fordi det er nemmest og billigst. Omvendt kan Enhedslisten under ingen omstændigheder acceptere, at borgernes retssikkerhed trues ved, at det bliver endnu sværere at få pension, selv om man opfylder tilkendelses-kriterierne, fordi det er billigere for kommunen, at borgeren f.eks. får ydelser efter lov om aktiv socialpolitik. Enhedslisten tror, at det sidste bliver resultatet. Mange syge og nedslidte kan ikke revalideres eller få arbejde. Det er ydmygende at udsætte kronisk syge og handicappede borgere for perspektivløse revalideringer, aktiveringer og fleksjob. Det er derimod rimeligt at give alle borgere mulighed for at udfolde sig aktivt med det, de har at byde på. Enhedslisten kan under ingen omstændigheder støtte lovforslagets § 2.

Jørn Pedersen (S) Inger Bierbaum (S) Frederik Nørgaard (S) Karen J. Klint (S)

Michael Gammelgaard (S) Villy Søvnal (SF) fmd. Yvonne Herløv Andersen (CD)

Anders Samuelsen (RV) Jette Gottlieb (EL) Erik Larsen (V) Else Winther Andersen (V)

Tove Fergo (V) Rikke Hvilshøj (V) Jens Heimbürger (KF) Knud Erik Kirkegaard (KF)

Inge Refshauge (DF) Tove Videbæk (KRF) nfmd.

Fremskridtspartiet havde ikke medlemmer i udvalget.

To af udvalgets spørgsmål til socialministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål nr. 3:

Der ønskes en redegørelse - år for år fra 1980 til 1998 - for antallet af tilkendte førtidspensioner samt en redegørelse for de strukturelle ændringer, som har haft betydning for tilkendelse af førtidspension gennem disse år.

Svar:

Før indførelsen af "førtidspension" fandtes en bred vifte af pensionsordninger for personer, der var yngre end den normale folkepensionsalder på 67 år, men som ikke eller kun i meget begrænset omfang havde arbejdsmarkedstilknytning. Ved førtidspensionsreformen, der trådte i kraft 1. januar 1984, ophævedes de hidtil eksisterende former for førtidige sociale pensioner. Det er derfor vanskeligt at sammenligne antallet af personer, der fik tilkendt en førtidig social pension før 1984, med antallet af personer, der har fået tilkendt førtidspension efter 1984, da reformen i 1984 danner et socialpolitisk brud i udviklingen af førtidige pensionsformer. Herudover er der tale om et brud med de hidtidige statistiske opgørelsesmetoder.

Indtil 1984 opgjorde Danmarks Statistik det årlige antal tilkendelser af invalidepension, førtidig folkepension og enkepension. I 1979, 1980 og 1982 lå det årlige antal tilkendelser af de tre pensionsformer på 17.000-18.000. I 1981 var antallet af tilkendelser dog kun ca. 16.000. I 1983 steg antallet af tilkendelser til lidt over 19.000.

Disse tal er ikke umiddelbart sammenlignelige med tilkendelserne af førtidspension efter 1984, bl.a. fordi hustrutillæg og almindelig folkepension til enlige kvinder over 62 år ikke indgik i opgørelsen.

Tilkendelser af førtidspension 1984-1997

	Under 60 år	Over 60 år	I alt
1984	19.200	6.800	25.900
1985	20.600	7.700	28.300
1986	20.800	7.300	28.200
1987	20.400	8.200	28.600
1988	21.900	8.800	30.600
1989	21.000	7.600	28.600
1990	20.700	6.800	27.500
1991	22.400	6.300	28.700
1992	21.200	6.000	27.200
1993	18.900	4.500	23.500
1994	20.900	4.200	25.200
1995	20.800	3.500	24.300
1996	19.700	3.500	23.100
1997	18.900	3.000	21.900

Anm. Før 1995 blev antallet af tilkendelser opgjort for nye ansøgere. Efter 1995 opgøres antallet af tilkendelser til personer uden pension.

Antallet af tilkendelser af førtidspension lå omkring 28.000 om året fra førtidspensionsreformen i 1984 til 1992. Herefter faldt antallet af tilkendelser til omkring 22-23.000 årligt. I 1994 og til dels 1995 blev der tilkendt ekstraordinært mange højeste førtidspensioner p.g.a. loven om pensionsudbetaling på institutioner. I 1998 kendes kun tilkendelserne for de første to kvartaler af året. Det tyder på, at det samlede antal tilkendelser kommer under 20.000 i 1998.

Det faldende antal tilkendelser efter 1992 skyldes næsten udelukkende et fald i tilkendelser til personer over 60 år. I 1980'erne blev der tilkendt 7-8.000 førtidspensioner til denne aldersgruppe. Dette tal er faldet til 3.000 i 1997. Det vurderes, at faldet skyldes, at en større del af befolkningen i de senere år har udnyttet muligheden for at gå på efterløn og overgangsydelse, og dermed er presset på førtidspension aftaget. Der foreligger ikke undersøgelser, som dokumenterer denne sammenhæng.

Bet. o. lovf. vedr. dagpenge ved sygdom eller fødsel m.v.

Antallet af tilkendelser til personer under 60 år har ligget relativt stabilt i hele perioden med en svagt vigende tendens i de senere år.

Spørgsmål nr. 4:

Hvor mange tilkendelser af førtidspension (antal pr. år) forventer regeringen efter vedtagelse af lovforslaget?

Svar:

Det skønnes, at antallet af tilkendelser af førtidspension i de kommende år vil være upåvirket af en evt. nedsættelse af den statslige refusion på udgifter til førtidspension. Det foreslås at ned-

sætte refusionen på førtidspension for at understøtte kommunernes tidlige og forebyggende indsats med henblik på at undgå førtidspensionering. Tilkendelseskriterierne for førtidspension er uændrede.

Det vurderes, at effekterne af den tidlige og forebyggende indsats først vil vise sig i løbet af nogle år, idet de personer, som det er hensigten at undgå førtidspensionering af, typisk har et langt forløb i det sociale system forud for pensionstilkendelsen. Det er ikke søgt at kvantificere effekten heraf.